

NOTAS SOBRE A CABEZA DE NARLA

Brais Rodríguez Romero

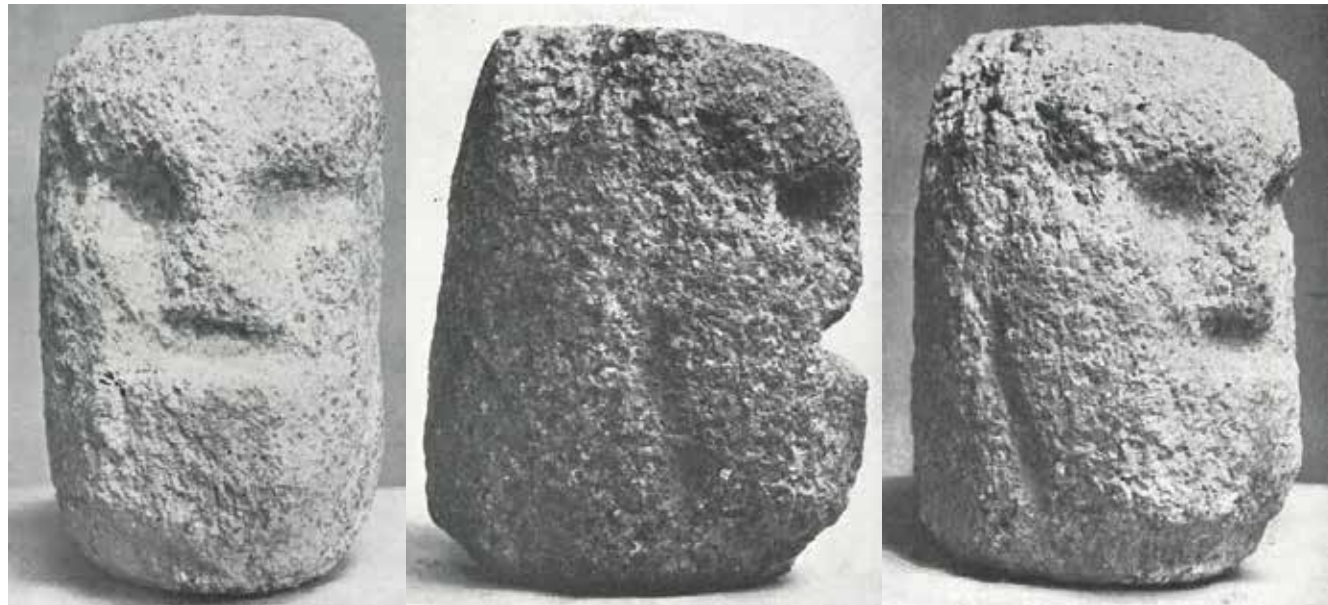

Fig.1. Cabeza de Narla. A. Blanco Freijeiro. Fotografías. Distintos planos. Granito. 20x12cm. Castro de Narla (Friol), 1956.

Introdución

“la problemática cabeza de Narla” (Manuel Lestón Gómez).

“No hay temas agotados, sino hombres agotados por los temas” (Ramón y Cajal).

Antonio Blanco Freijeiro (1956) fixo por primeira vez referencia a esta peza, facendo dela a seguinte descrición:

“Es un cilindro de piedra de las siguientes medidas: -diámetro antero-posterior en parte alta: 13 cms. -diámetro antero-posterior en parte baja: 16 cms. -diámetro transversal en parte alta: 11 cms. -diámetro transversal en parte baja: 10 cms.”

Dicho cilindro aparece tallado toscamente.

“con los rasgos de una cara, casi una máscara (...) en la que los rasgos aparecen reducidos a lo esencial y se omitieron el pelo, las orejas y todos los rasgos secundarios (...) y que sólo de frente pretendía ser vista, ya en lo alto de un pilar, ya en el nicho de un muro”

Blanco Freijeiro puxo esta en relación con outras cabezas similares aparecidas en outros castros de Galicia e Portugal, consideradas de época romana pero de factura indíxena, que presentan múltiples incógnitas, que para uns historiadores terían unha finalidade funeraria, e para outros serían representacións dos xefes dos castros (Rodríguez, 1993, p. 452).

No ano 1965 José Taboada Chivite menciona tamén esta peza no nº 3 dos *Cuadernos de Arte Galego* -Escultura de Arte Romana- e volvería a ser estudada polo arqueólogo Francisco Calo Lourido en *A plástica da cultura castrexa Galego-Portuguesa*, en 1994, referíndose a ela como en paradiro descoñecido, e tamén en 1994 volve a referirse a ela nun artigo na revista *CROA* (Calo, 1994, p. 10), apuntando que foi publicada por Blanco Freijeiro, e que

“a xulgar pola foto da publicación, o mesmo puido ser tido feita por calquera inexperto pouco antes de desaparecer en Madrid”

2. Breve historia do descubrimento

O descubridor foi o entón estudante A. Veiga Arias, alumno de J. M. Blázquez na Universidade Central de Madrid, (máis tarde Complutense), a quen lla entregou para o seu estudio, perdéndoselle a pista a partir de entón. Con todo o propio Blázquez a menciona de pasada nun artigo publicado en 1978 (Blázquez, 1978).

A. Veiga Arias e dous amigos viron esta cabeza diante da porta de Ángel Villar Quiroga (1919-2004), quen a tiña diante da súa casa como peza decorativa¹. Ao preguntarlle Veiga Arias sobre a súa procedencia, este respondeu que a atopara nun lugar próximo ao seu domicilio, coñecido como *Agra do Castro, Medorra de Mingus* ou *Castro de Narla*². Quiroga, vendo o

interese de Veiga pola cabeza, ofreceulla a este, que a subiu, de contado, ao coche no que viaxaba. Esta historia foi narrada detalladamente por Quiroga nos anos 80 a Juan Núñez Jato, estudoso do patrimonio prehistórico de Friol e autor da catalogación dos castros, mámoas e petróglifos de dito municipio (Núñez e Rodríguez, 1992).

Entre as notas e materiais que Núñez Jato gardaba no seu arquivo, atopábase unha no reverso dun mapa, coa narración do achado da cabeza, tal como hoxe o transcribimos. Reprodúzo a continuación o contido literal desta nota.

“Narla: medorra de Mingus Preguntar por casa do Quiroga. Se ofrece para acompañarme al castro. Dice encontré allí una piedra tallada con la ¿cabeza o cuerpo? de una persona que fué a parar al museo del Instituto de Lugo. Dice hay restos de pucheiros y molinos por los balados. Habla también de una pena con leyendas. Hay un libro sobre Friol de Antonio Vega (el que trabaja en El Progreso). Menciona el castro.”

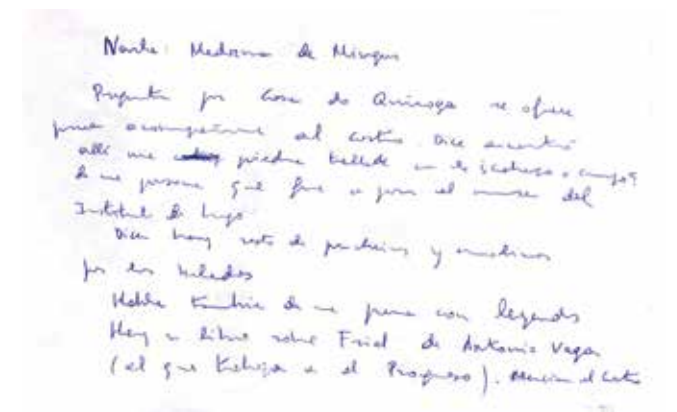

Fig. 2. Nota manuscrita orixinal atopada nos arquivos de Juan Núñez Jato.

¹ Segundo a testemuña dun veciño que presenciou os feitos, D. José Rebolo Castro (Pepe do Roquiño).

² Este lugar está perfectamente identificado e catalogado como xacemento. Nel apareceron varios achados importantes: fragmentos de cerámica e muíños de man, que foron re- aprobeitados polos veciños do lugar para incluír nos muros de peche das súas fincas.

Fig. 3. Castro de Narla en marzo de 1977. Archivo fotográfico de José Da Riva Varela.

Pouco antes do seu falecemento, A. Veiga foi interrogado polo arqueólogo Calo Lourido respecto a este achado, pero el, posiblemente polos seus problemas de saúde minguada, dixo non recordar nada do acontecido (Pérez, 2018). O veciño do Sr. Quiroga, Pepe do Roquiño, sen embargo recordaba con claridade toda esta historia, e así ma referiu en 2017, polo que agora a podo narrar de primeira man.

Tal vez este achado foi posible por unha serie de casualidades. A amizade de A. Veiga co irmán de Pepe do Roquiño, Manuel Rebolo Castro, puido ser a orixe da súa viaxe a Friol.

3. Conclusión

Este artigo é unha contribución á historia da Cabeza de Narla, que hoxe atopa un honroso lugar no Museo Provincial de Lugo.

Con características similares a outras atopadas en Galicia e Portugal e catalogadas como da época castrexa-romana, pensamos que quizais esta testemuña directa poida esclarecer a súa orixe, disipando as dúbidas existentes sobre a súa autenticidade.

Bibliografía

Blanco Freijeiro, A., (1956). Cabeza de un castro de Narla. Notas sobre el tema de la cabeza humana en el arte céltico. *Cuadernos de Estudios Gallegos*, nº 11.

Blázquez, J. M^a., (1978). Cabezas cortadas, *Historia* 16, Año III, nº 26.

Calo Lourido, F., (1994). *A plástica da cultura castrexa galego-portuguesa*. 2 vol. A Coruña: Fundación Barrié de la Maza.

Calo Lourido, F., (1994). Manifestacións da plástica castrexa na provincia de Lugo, *CROA*. nº 4, p. 10.

Lestón Gómez, M., (2020). O busto de Sabardés (Galicia). Cabezas, rostros e imaxes no solpor da idade do ferro do noroeste hispánico, *Boletín Auriense*, nº 50, pp. 39-96.

Núñez Jato, J., e Rodríguez Varela, L., (1992). *Prospección e inventario de túmulos megalíticos do concello de Friol (Lugo)*, 2ª parte (inédita).

Pérez Méndez, L. F., (2018). Cabeza do castro de Albodrón (S. Xoan de Camba, Rodeiro), *Lucensia*, vol. XXVIII, nº 56.

Taboada Chivite, J., (1994). Escultura celto-romana, *Cuadernos de Arte Gallego*, nº 3.

Rodríguez Colmenero, A., (1993). O problema dos chamados guerreiros galaicos. Arte prehistórica e romana. En: *Enciclopedia Temática de Galicia Arte*. A Coruña: Hércules de Ediciones, T.IX, p. 452.

Webgrafía

<https://www.elprogreso.es/articulo/comarca-lugo/museo-provincial-expon-cabeza-narla-doad-a-particular/202305271454031668633.html>

<http://redemuseisticalugo.org/documentos.asp?mat=9>
<http://redemuseisticalugo.org/documentos.asp?mat=9&id=14048>”&
<http://redemuseisticalugo.org/documentos.asp?mat=9&id=14048>”id=14048

<https://www.elprogreso.es/articulo/comarca-lugo/perder-cabeza-narla/202305131455061664492.html>